

Jana Maryšková

PROJDE VELBLOUD UCHEM JEHLY?

Církev a bohatí

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Maryšková, Jana, 1965-

Projde velbloud uchem jehly? : církve a bohatí / Jana Maryšková. --

Vydání 1.. -- Praha : Grada, 2026. -- 1 online zdroj

České a anglické resumé

Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstříky

ISBN 978-80-271-8715-7 (online ; pdf)

* 27-72 * 316.344.23-058.32 * 364.668 * 27-662:3 * 27-46 * 27-4 * 27-42 *
27-662 * 27-283/-285 * 27-317.3 * 2-474-256-277 * (048.8) * (0.034.2:08)

- Bible
- církve
- bohatí
- bohatství
- křesťanství a společnost
- pastore
- praktická teologie
- křesťanská etika
- sociální nauka církve
- církevní dokumenty
- biblická podobenství
- biblická interpretace
- monografie
- elektronické knihy

27-4 - Praktická teologie. Morální teologie [5]

Jana Maryšková

PROJDE VELBLOUD UCHEM JEHLY?

Církev a bohatí

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.*

Mgr. et Mgr. Jana Maryšková, Ph.D.

Projde velbloud uchem jehly? Církev a bohatí

Recenzoval:

doc. Michal Opatrný, Dr. theol.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 10 714. publikaci

Odpovědná redaktorka Natálie Jirovcová

Redakce a korektury Lenka Vataščinová

Grafická úprava Antonín Plicka

Návrh a zpracování obálky Antonín Plicka

Počet stran 336

Vydání 1., 2026

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2026

ISBN 978-80-271-8716-4 (ePub)

ISBN 978-80-271-8715-7 (pdf)

ISBN 978-80-271-6556-8 (print)

Obsah

Úvod	11
Kontextualizace tématu	16
O čem vlastně mluvíme, používáme-li výraz „bohatství“	16
Kdo jsou dnešní bohatí?	22
Jak lze skupinu bohatých charakterizovat	28

I. ČÁST

BOHATSTVÍ A BOHATÍ V KONTEXTU TEOLOGIE POZEMSKÝCH SKUTEČNOSTÍ

1. Bohatství pohledem Písma svatého	39
1.1 Pojetí bohatství ve Starém zákoně	39
1.1.1 Bohatství jako požehnání	40
1.1.2 Bohatství jako nebezpečí	45
1.2 Novozákonní výpovědi o bohatství	50
1.2.1 Důležitost majetku a peněz	51
1.2.2 Úskalí bohatství	55
2. Bohatství ve vybraných církevních dokumentech	61
2.1 O bohatství a majetku ve spisech apoštolských otců	61
2.2 Sociální encykliky a téma bohatství	76
2.2.1 Problematika bohatství u papežů Benedikta XVI. a Františka	102
2.3 Dokumenty II. vatikánského koncilu k tématu bohatství	112
2.4 Závěr	120

II. ČÁST

BOHATÍ V PRAKTICKO-TEOLOGICKÉ PERSPEKTIVĚ

3. Proč by měla církev věnovat pastorační pozornost bohatým lidem?	125
3.1 Bohatí lidé jako opomíjená skupina v pastoraaci	125
3.2 Církev na II. vatikánském koncilu vykročila ke všem lidem	128
3.3 Bohatí jako znamení doby	134
3.3.1 Co jsou znamení doby	136
3.3.2 V jakém smyslu lze označit bohaté za znamení doby	149
3.4 Závěr	156
4. Místo bohatých v pastoraaci církve: „opce pro bohaté“	159
4.1 Církev stojí přednostně na straně chudých	160
4.1.1 Kdo je dnes považován za chudého	165
4.1.2 Chudí a chudoba v Písmu svatém	171
4.1.2.1 Různé pohledy na chudobu	172
4.1.2.2 Boží opce pro chudé	180
4.1.2.3 „Bohatí“ chudí	185
4.2 Křesťanská opce pro chudé se týká i bohatých	188
4.2.1 Bohatí křesťané jsou křesťany pro chudé	189
4.2.2 Chudoba jako problém bohatých	193
4.2.3 „Chudí“ bohatí aneb i bohatí lidé mají své problémy	197
4.3 Církev a bohatí si mohou navzájem prospívat	203
4.3.1 Co může církev nabídnout bohatým	206
4.3.1.1 Možnost ztišení a cesty na hlubinu: work-life balance	219
4.3.1.2 Doprovázení v obtížných životních situacích	226
4.3.1.3 Estetický zážitek	230
4.3.1.4 Zapojení do sociálních projektů, dobrovolnictví	235
4.3.1.5 Pomoc vést naplněný život	240

4.3.2 V čem mohou být bohatí inspirací pro církve	246
4.3.2.1 Naučit se být subjekty a převzít odpovědnost	246
4.3.2.2 Mít zralý vztah k moci	252
4.3.2.3 Učit se tvořivosti a odvaze jednat	260
4.3.2.4 Odpovědně nakládat s majetkem	266
4.3.2.5 Poskytnout zpětnou vazbu a podnítit reflexi církve	272
4.4 Místo závěru: Bohatí jako výzva pro pastorační	276
5. Může velbloud projít uchem jehly?	283
5.1 Bůh si nepřeje zkázu bohatých	283
5.2 Nemůžete sloužit Bohu i mamonu (Mt 6,24)	286
5.3 Obráťte se a budete žít (Ez 18,32)	290
5.3.1 Ostrůvky pozitivní deviace	294
5.4 Závěr	300
Závěr	303
Shrnutí	307
Summary	309
Seznam použitých zdrojů	311
Seznamy zkratk	329
Seznam zkratk církevních dokumentů	329
Seznam ostatních zkratk	330
Rejstřík vybraných jmen	331
Rejstřík vybraných hesel	333
O autorce	335

Nesnaž se mne tedy ohromit vypočítáváním, kolik má tvůj dům kamenů, tvé panství pastvin, tvá stáda kusů dobytka, tvá žena šperků, ani kolik máš milostných vzpomínek. To není důležité. Chci vědět, je-li tvůj dům dobře postaven, nakolik je víra na tvém panství horoucí a zdali navečer po vykonané práci probíhá večere radostně. A jakou lásku jsi vytvořil a za co jsi směnil svůj život, aby to bylo trvalejší než ty sám.

Stanete se velkými jen tehdy, pokud kameny, které hodláte obdařit mocí, nebudou předmětem soupeření, útlukem pro pohodlí nebo čímkoli jiným, určeným k hmatatelnému užitku, ale podstavcem, schodištěm a lodí plující k Bohu.

(Antoine de Saint-Exupéry)

V roce 2025 došlo k hackerskému útoku na web jednoho z biskupství v České republice spojenému s požadavkem výkupného. Útoku se podařilo včas zabránit a nedošlo k žádnému odcizení, úniku či ztrátě dat. Snad i to byl jeden z důvodů, proč nebyla tato událost nijak medializována a prošla bez větší pozornosti. To, co však na tomto incidentu stojí za zmínku, je skutečnost, že římskokatolická církev je dnes některými lidmi považována za natolik bohatou, že stojí za to učinit ji cílem počítačové kriminality.

Představu mnoha lidí o bohatství církví posílil zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, který nabyl účinnosti roku 2013. Podle tohoto zákona byl církvím navrácen majetek v hodnotě zhruba 75 miliard korun, jehož větší část připadla právě církvi římskokatolické. Stát se dále zavázal, že bude církvím vyplácet finanční náhrady za majetek, který nemohl být vrácen, a to až do roku 2042 ve výši cca 59 miliard korun s každoroční valorizací podle míry inflace. Hlavním příjemcem těchto peněz je opět římskokatolická církev. Církev má rovněž výnosy z podnikání, mohou využívat dotace z národních dotačních titulů i z fondů Evropské unie, stát navíc financuje osobní náklady zaměstnanců církve, na něž přestane přispívat od roku 2030.¹ V očích mnoha lidí se toto neslučuje s obrazem chudé církve, resp. církví, který nahradila představa movitých „podnikatelských

¹ Viz např. DANDA, O. *Obří inflace zvedá restituční náhrady církvím o miliardy* [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-obri-inflace-zveda-restituční-nahrady-cirkvim-o-miliardy-40426494> [zveřejněno 2023-03-23, citováno 2025-03-22]; VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Majetkové narovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi* [online]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/tema/majetkove-narovnani-statu-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi-97510/> [zveřejněno 2012-07-16, citováno 2025-03-22].

subjektů“, jak ukazují i názory čtenářů v internetových diskusích pod články pojednávajícími o církevních restitucích.

Do církevního prostředí se tak dostalo mediálně vděčné téma peněz, majetku, bohatství, které by mohlo být vnímáno jako ryze profánní, a tedy v křesťanském kontextu přinejmenším nepatřičné. Toto téma však provází církev od jejích počátků – je přítomné v Bibli, v sociální nauce církve, opakovaně jej ve svých rozhovorech, promluvách a encyklikách zmiňoval papež František. Je, vypůjčíme-li si terminologii sociální práce, přítomno na mikro-, mezo- i makroúrovni. Týká se jak jednotlivců, tak místních církví, které mohou být nejen pro křesťany, ale i celou společnost příkladem správy jim svěřeného majetku s péčí řádného hospodáře, nebo naopak odstrašujícím příkladem neuváženého nakládání či dokonce machinací s tímto majetkem. Týká se i celospolečenské úrovně, zejména v souvislosti se zájmy různých ekonomických skupin usilujících o generování co největších zisků, často na úkor lidských práv a sociální spravedlnosti, s negativními dopady na ty nejzranitelnější, jak v roce 2025 vidíme např. v USA. Skupin, které „iracionálně ničí zdroje života“², neboť, jak upozorňoval papež František, „v systému, který má sklon pohlcovat všechno za účelem navýšení zisků, je cokoli křehkého [...] bezbranné vůči zájmům zbožštěného trhu, které se staly absolutním zákonem“³.

Problematika bohatství je tedy navýsost křesťanskou problematikou, neboť křesťanům nesmí být „nic z tohoto světa lhostejné“⁴, zejména týká-li se to porušování lidských práv a ohrožení lidské důstojnosti, a tato problematika by tak měla být i předmětem teologické reflexe.

Protože je otázka peněz, majetku, bohatství v křesťanském kontextu velmi široká a nelze postihnout celé její spektrum, je v této knize zúžena

² FRANTIŠEK. *Laudato si': Buď pochválen*. Encyklika o péči o společný domov z 24. května 2015. Praha: Paulínky, 2015, čl. 54. Dále jen LS a číslo příslušného oddílu.

³ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium – Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014, č. 56. Dále jen EG a číslo příslušného oddílu.

⁴ LS, s. 5.

na téma postoje církve k bohatým, jehož východiskem je otázka vycházející z Ježíšova podobenství, uvedená v názvu knihy. Jedná se o známé podobenství o velbloudu a uchu jehly, které nalezneme u evangelistů Marka, Matouše a Lukáše (Mk 10,25; Mt 19,24; L 18,25): „*Ježíš se rozhlédl po svých učednících a řekl jim: ‚Jak těžko vejdou do Božího království ti, kdo mají bohatství!‘ Učedníky ta slova zarazila. Ježíš jim ještě jednou řekl: ‚Dítky, jak těžké je vejít do království Božího! Snáze projde velbloud uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království.‘*“ (Mk 10,23–25).

S výkladem tohoto podobenství se pojí různé teorie. Podle jedné z nich má tato metafora reálný základ. V jeruzalémských hradbách prý existovala nízká a úzká branka nazývaná Ucho jehly, kterou by velbloud jen stěží prošel. Jiná teorie uvádí, že při psaní řecké bible došlo písařskou chybou k záměně slova *kamilos* – lano a *kamelos* – velbloud. Přirovnání by tedy mělo správně znít: „Snáze projde lano uchem jehly.“⁵ Ať už jsou tyto teorie opodstatněné, či nikoli,⁶ zůstává Ježíšovo přirovnání označující něco obtížného, ba zcela nemožného jakýmsi etalonem křesťanského přístupu k bohatství. To je v křesťanském kontextu spojováno často s negativními konotacemi. Někteří křesťané, kteří nečekaně získali majetek např. dědictvím, výhrou v loterii apod., si kladou otázku, zda „smějí být bohatí“, a bohatí lidé rozhodně nepatří k těm, na něž se církev ve své pastorační činnosti běžně zaměřuje.

Předkládaná kniha se proto chce věnovat některým aspektům problematiky bohatství a bohatých, a to – podobně jako předchozí knihy o nemocničním kaplanství či dobrovolnictví v církvi – z prakticko-teologické perspektivy. Kniha je členěna do dvou částí a pěti kapitol, kterým předchází uvedení do tématu bohatství, bohatých lidí a jejich charakteristik.

⁵ ŠKÁPÍKOVÁ, J., MORAVEC, D. *Velbloud uchem jehly* [vysíláno 2015-05-19]. Místo: Český rozhlas, pořad Slovo nad zlato. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/velbloud-uchem-jehly-7602838> [citováno 2025-03-10].

⁶ Podrobněji k tomu viz BĚLIČ, J. Velbloud uchem jehly? In: *Naše řeč*, 1969, roč. 52, č. 5, s. 286–290. [online]. Dostupné z <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5461> [citováno 2025-03-10].

První část představuje v prvních dvou kapitolách pojetí bohatství v Bibli a v některých vybraných církevních dokumentech a ukazuje, že peníze a majetek mohou být považovány jak za požehnání, tak za nebezpečí či zkoušku. Bohatství samo o sobě je však indiferentní veličinou a vždy záleží na vztahu konkrétního člověka k němu.

První část je východiskem pro část druhou, která se věnuje tématu bohatství a bohatých v prakticko-teologické rovině. Ve třetí kapitole se zabývá otázkou, proč by měla církev věnovat svou pastorační pozornost bohatým lidem. Nejprve si všímá skutečnosti, že bohatí lidé, ačkoli jsou v církvi vítáni jako donátoři a poskytovatelé sítě kontaktů, jsou v pastorační církve spíše opomíjenou skupinou. Následně uvádí prakticko-teologické argumenty, proč by církev, která se přednostně staví na stranu chudých a přijímá tzv. opci pro chudé, neměla ve své pastorační činnosti opomíjet ani bohaté, a v této souvislosti ukazuje, v jakém smyslu lze tuto skupinu chápat jako tzv. znamení doby.

Čtvrtá kapitola si klade otázku po místě bohatých v pastorační církve, tedy jakou konkrétní podobu může mít vztah církve a bohatých. Vychází přitom ze vztahu mezi církví a světem uvedeném ve čtvrté kapitole Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, která popisuje, co církev (a teologie) nabízí současnému světu, ale také jak se církev (a teologie) může světem inspirovat a přijímat od něj pomoc. Analogicky k tomuto vztahu uvádí různé způsoby pomoci církve bohatým a jejich podpory na straně jedné, na druhé straně možnosti inspirace církve bohatými. Poukazuje rovněž na přínosy, ale i možná úskalí spojená s pastorační bohatých.

Pátá kapitola reflektuje závěry předchozích kapitol a shrnuje je do odpovědi na otázku z Ježíšova podobenství, která je obsažena v názvu této knihy. Ukazuje, že bohatství samo o sobě není důvodem pro zavržení bohatých. Nikdo – tedy ani bohatý člověk – není vyloučen z Boží milosrdné lásky. Vždy však záleží na přístupu konkrétního člověka k hmotnému majetku a nakládání s ním, neboť bohatství existuje proto, aby bylo sdíleno a používáno k dobrým skutkům, nikoli aby bylo hromaděno.

V knize jsou použity články či jejich části publikované v odborných časopisech, které nejsou jednotlivě citovány v bibliografických citacích, jsou však uvedeny v seznamu zdrojů. Dále je v knize z důvodu zjednodušení a úspornosti psaní použito generické maskulinum jako souhrnné označení osob obou pohlaví.

Kontextualizace tématu

Peníze, majetek, bohatství, to vše jsou skutečnosti, které patří do naší dnešní společnosti a jsou tematizovány v každodenním životě lidí, křesťany nevyjímaje. Peníze bývají dokonce označovány za „náboženství moderních lidí“⁷. I samy církve jsou dnes v pozici „podnikatelů“, kteří spravují svůj majetek získaný v rámci restitucí, a některými lidmi jsou proto považovány za bohaté subjekty, jak bylo uvedeno v úvodu této knihy. Téma majetku, bohatství, stejně jako potřeba odpovědného nakládání s ním, kterou názorně ukázala finanční krize v roce 2008, se tedy týká i církví, resp. křesťanů a nemůže být zúženo na prvoplánové odsouzení bohatství jakožto zdroje veškerého zla ve světě, nýbrž vyžaduje hlubší teologickou reflexi.

Hovoříme-li o bohatství, nabízejí se otázky, kdo jsou ti, kteří vlastní peníze a majetek v takovém množství, že je lze označit za „bohaté“? A lze určit, kdo už je a kdo ještě není bohatý? Co je vlastně bohatství? Na tyto otázky se pokusíme odpovědět v následujících kapitolách úvodní části této knihy.

O čem vlastně mluvíme, používáme-li výraz „bohatství“

Na otázku, zda a jakým způsobem lze bohatství definovat, odpovídá např. Herbert Haslinger (s odkazem na Ernsta-Ulricha Hustera), který upozorňuje, že na rozdíl od pojmu chudoby neexistuje podobně diferencovaná definice bohatství. Analogicky k definici relativní chudoby však

⁷ LIENKAMP, Ch. Das Phänomen des Geldes. Soziologisch und sozialphilosophisch bedeutsame Aspekte für die Praktische Theologie. In: POCK, J., BECHMANN, U., KROCKAUER, R., LIENKAMP, Ch. (eds.). *Pastoral und Geld. Theologische, gesellschaftliche und kirchliche Herausforderungen* (eBook). Berlin – Wien: LIT, 2011, s. 71.

lze i v případě pojmu bohatství vyjít z průměrného příjmu. Disponuje-li člověk více než dvojnásobkem průměrného příjmu, je možné hovořit o bohatství.⁸

Jiný koncept, který Haslinger (opět s odkazem na Hustera) zmiňuje, vychází rovněž z průměrného příjmu. Rozlišuje však ve třech stupních příjmy nadprůměrné: první stupeň se pohybuje mezi průměrným příjmem a jeho dvojnásobkem, druhý mezi dvojnásobkem a trojnásobkem průměrného příjmu (lidé s vyššími příjmy) a konečně třetí stupeň představuje více než trojnásobek průměrného příjmu (bohatí lidé). Tyto paralely k definici chudoby však zároveň ukazují, že podobná kvantitativní kritéria nejsou pro určení pojmu bohatství dostačující. Huster proto vypracoval kvalitativní model stanovení bohatství na základě vztahu mezi příjmem a uspokojováním potřeb.⁹

Tento vztah spočívá v tom, že čím nižší je příjem domácnosti, tím více z něj „ukrojí“ výdaje na nezbytné každodenní potřeby, jako jsou bydlení, potraviny, ošacení, léky, energie apod. Naopak, čím je příjem domácnosti vyšší, tím více potřeb nad rámec těchto nezbytných základních potřeb může být uspokojeno konzumem a nákladnějším životním stylem. S tím se podle Hustera pojí i další faktory. Vyšší příjem znamená např. větší možnost pořízení kvalitnějšího spotřebního zboží s delší životností, možnost tvorby finančních rezerv a majetkového zajištění apod. Z této kombinace vyššího příjmu, bezproblémového pokrytí základních potřeb, vyššího životního standardu, větších možností, jak s pravidelným příjmem naložit např. v podobě zmíněné tvorby finanční rezervy apod., vzniká podle Hustera nová kvalita životního stylu, sebe prezentace a vnímání sebe sama, kterou lze označit jako „bohatství“. Jinými slovy, „bohatství“ představuje v tomto smyslu zvláštní kvalitu uspokojování potřeb.¹⁰

⁸ Srov. HASLINGER, H. *Diakonie. Grundlagen für die soziale Arbeit der Kirche*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2009, s. 80.

⁹ Srov. tamtéž.

¹⁰ Srov. tamtéž, s. 80–81.

Hranici pro dosažení této kvality tvořila podle Hustera v 90. letech dvacátého století ve Spolkové republice Německo částka 10 tisíc německých marek měsíčního příjmu domácnosti. V roce 1993 splňovalo toto kritérium přibližně 1,7 milionů domácností. To podle Haslingera znamená, že bohatství nebylo v německé společnosti konstituováno primárně milionáři (v roce 2001 to bylo 36 400 osob), nýbrž miliony bohatých, resp. majetných domácností, a bohatství proto nebylo menšinovým jevem, ale představovalo naopak jev masový. V roce 2003 tak např. vlastnilo 50 % nejméně majetných německých domácností dohromady 3,8 % celkového čistého jmění, zatímco 20 % nejvíce majetných domácností přes 67,5 % celkového čistého jmění. Deseti procentům nejbohatších domácností přitom patřilo 46,8 % majetku.¹¹

Srovnáme-li tato starší data s novějšími údaji z roku 2025, může se ve Spolkové republice Německo podle údajů Institutu německého hospodářství (IW) v roce 2025 považovat za bohatého člověk, jehož čistý měsíční příjem začíná na částce 5780 eur v případě, že je bezdětný a žije sám. Pro bezdětné páry začíná tato hranice na částce 8670 eur společného příjmu. S počtem dětí se hranice posouvá.¹²

Psychologové z britských univerzit Bath, Bath Spa a Exeter provedli studii, jejíž výsledky byly u nás zveřejněny v roce 2022. Dotazovali se osmi tisíců lidí ze třiatřiceti zemí světa na šesti kontinentech, jakou výhru v loterii by považovali za dostatečnou natolik, aby jim zajistila pohodlný život. Respondenti z 86 % všech zemí odpověděli, že by byli spokojeni s 10 miliony dolarů, tedy asi 240 milionů korun. Výjimku tvořili obyvatelé Spojených států amerických – většina dotázaných by k ideálnímu životu potřebovala alespoň 100 milionů dolarů nebo i více. 31,7 % amerických respondentů by chtělo v loterii vyhrát alespoň 100 miliard dolarů,

¹¹ Srov. tamtéž, s. 81–82.

¹² Srov. SCHUG, S. *Sind Sie vielleicht reicher als Sie denken?* [online]. Dostupné z: <https://www.wiwo.de/finanzen/geldanlage/einkommen-in-deutschland-ab-wann-sie-offiziell-als-reich-gelten/100116321.html> [citováno 2025-07-07].

tedy 2,4 bilionu korun. Naopak více než polovina lidí z Argentiny, Indie či Ruska uvedla, že k pohodlnému životu potřebují jeden milion dolarů nebo méně. Tedy méně než 24 milionů korun.¹³

Studie přitom zjistila, že rozdílný ekonomický rozvoj jednotlivých zemí se nijak nepromítá do touhy po neomezeném bohatství. Lidé, kteří chtěli více nebo dokonce neomezeně mnoho, byli spíše mezi mladšími lidmi, žijícími ve městech, kteří si cenili moci, úspěchu a nezávislosti. Většinou také pocházeli ze zemí, které spíše akceptují mocenské rozdíly ve společnosti.¹⁴

Podíváme-li se na situaci v České republice, zde se otázkou „Kde začíná bohatství?“ zabýval např. Ústav empirických výzkumů STEM. Podle jeho zjištění z roku 2010 činila v České republice celková hodnota majetku (dům, byt, chata, auto, úspory, cenné předměty atd.) téměř dvou třetin dotazovaných domácností více než milion korun. Třicet procent domácností udávalo nejméně dvoumilionový majetek. STEM prováděl výzkum na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let v říjnu roku 2010. Na otázky odpovídalo 1244 respondentů, kteří byli vybíráni metodou kvótního výběru. Z vyhodnocení otázek dále vyplynulo, že přibližnou „hranici bohatství“ představuje majetek domácnosti nad dva miliony korun.¹⁵

V roce 2022 zveřejnila společnost Sazka výsledky průzkumu prováděného v pěti zemích – České republice, Slovensku, Itálii, Německu a Finsku, do něhož se zapojilo pět stovek respondentů starších 18 let. Z výsledků vyplynulo, že zatímco v roce 2017 se v České republice považoval za bohatého člověk pobírající 50 tisíc korun měsíčně, v roce 2022 to bylo již 120 tisíc korun za měsíc. Zároveň se během pěti let osmkrát zvýšil počet Čechů, kteří se cítili být bohatými. Při porovnání výše průměrných

¹³ Srov. LEDSOM, A. *Kolik peněz je dost peněz? Z nároků Američanů se vám protočí panenky*. [online]. Dostupné z: <https://forbes.cz/kolik-penez-je-dost-penez-z-naroku-americanu-se-vam-protoci-panenky> [zveřejněno 2022-07-21, citováno 2025-07-08].

¹⁴ Srov. tamtéž.

¹⁵ Srov. STEM. *Kde začíná bohatství?* [online]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/kde-zacina-bohatstvi-1689/> [zveřejněno 2010-11-05, citováno 2025-07-06].

měsíčních příjmů považovali Češi a Slováci za bohaté ty, kteří vydělávali čtyřnásobek průměrného platu, Finům stačil pouze dvojnásobek. Naproti tomu polovina Italů považovala za bohaté ty, kdo vydělávali nad 500 000 korun měsíčně. Představa o celkové hodnotě majetku bohatého člověka se na rozdíl od platu v porovnání s předchozími lety nezměnila. Téměř 60 % Čechů se domnívalo, že hranice bohatství začíná na 10 milionech korun, v ostatních dotazovaných zemích převažovala suma 10× vyšší, tedy 100 milionů korun. Výjimkou byli Italové – 10 % z nich si bohatství spojovalo s částkou dvě a více miliard korun.¹⁶

Výsledky průzkumu ukázaly posun ve vnímání bohatství, který podle technologického portálu Techsvět „odráží jak změny v ekonomice, tak i rostoucí aspirace české populace“. Ukázaly rovněž, že nemalé procento Čechů spojuje skutečné bohatství spíše s majetkem než s příjmem. Podle Techsvětu „být bohatý je relativní pojem, jehož definice se mění s časem i společenskými poměry. Zatímco před deseti lety stačilo k pocitu bohatství podle mnoha Čechů vydělávat 50 tisíc korun měsíčně čistého, dnes už tato částka nestačí. Životní náklady rostou, stejně jako očekávání, co znamená ‚dobrý život‘. Navíc větší dostupnost luxusního zboží a služeb přispívá k tomu, že lidé mění své představy o bohatství“.¹⁷

Výzkum, prováděný společností Sazka, přinesl ještě jedno zajímavé zjištění – peníze nepovažuje za hlavní ukazatel bohatství až 15 % Čechů. Bohatství si tito lidé spojují s rodinou, zdravím nebo možností svobodně si užívat života.¹⁸ Podle portálu Techsvět „mění rostoucí očekávání ohledně příjmu a majetku nejen osobní cíle, ale také společenské normy. Být bohatý je dnes vnímáno jako kombinace finančního úspěchu, jistoty

¹⁶ Srov. CIHELKA, M. *Bohatý je podle Čechů ten, kdo má 120 tisíc měsíčně*. [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-bohaty-je-podle-cechu-ten-kdo-ma-120-tisic-mesicne-40391966> [citováno 2025-07-07].

¹⁷ TECHSVĚT. *Od této čisté mzdy jste považováni za bohatého Čecha*. [online]. Dostupné z: <https://techsvet.cz/zajimavosti/od-teto-ciste-mzdy-jste-povazovani-za-bohateho-cecha/niki005copy/> [citováno 2025-07-07].

¹⁸ Srov. tamtéž.

a životního stylu. S tímto posunem přichází i vyšší tlak na kariérní růst a dosažení finanční nezávislosti¹⁹.

Ačkoli nemusí být peníze vždy považovány za ukazatel bohatství, jak bylo uvedeno, zůstává faktem, že příjem, resp. hmotné zabezpečení jsou zásadními kritérii pro stanovení hranice bohatství, resp. chudoby. Nejsou však kritériem jediným. Vedle nich musí být zohledněny ještě další faktory spoluutvářející životní styl člověka, jako je bydlení, zdraví, vzdělání, sociální vazby, účast na kulturním životě atp. Na výši příjmu, resp. hmotného zabezpečení následně závisí, v jaké míře a na jaké úrovni budou tyto komponenty, utvářející životní podmínky, uskutečňovány. Jak uvádí H. Haslinger, deficity v ekonomické oblasti s sebou vždy přinášejí sociální izolaci, diskriminaci a omezení účasti na politickém a kulturním životě. Bohatství tak pro řadu lidí znamená především jistotu, že budou moci naplňovat své potřeby, ale i své sny bez finančního stresu.²⁰

To potvrzují i nejnovější průzkumy agentury Schwab Modern Wealth Survey z roku 2025. Ta prováděla v dubnu a květnu 2025 výzkum mezi Američany ve věku 21 až 75 let, kterých se ptala, co znamená být bohatý. Dva tisíce Američanů, kteří se průzkumu zúčastnili, přikládá téměř stejnou hodnotu štěstí jako množství peněz, které mají. Respondenti definují bohatství spíše jako své fyzické a duševní zdraví, kvalitu vztahů, životní zkušenosti, úspěchy, množství volného času, než jako své čisté jmění nebo hmotný majetek. Pojem blahobytu je dnes již méně vázán pouze na materiální bohatství. Bohatství neznamená jen mít hodně peněz. Jde spíše o to, co pro nás peníze dělají a jak je používáme k dosažení našich finančních a životních cílů, co nám bohatství umožní prožít a čeho dosáhnout. Lidé se cítí zdravě a bohatě i v těch oblastech, které obohacují jejich životy.²¹

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Srov. tamtéž. Dále srov. HASLINGER, H. *Diakonie*, s. 87–88.

²¹ WILLIAMS, R. *Defining Wealth and Facing Financial Challenges: Insights from Schwab's 2025 Modern Wealth Survey* [online]. Dostupné z: <https://www.schwab.com/learn/story/wealth-is-more-than-money> [zveřejněno 2025-07-22, citováno 2026-01-17].

Kdo jsou dnešní bohatí?

Charitativní organizace Oxfam zveřejnila v roce 2024 zprávu, podle níž „procento nejbohatších lidí světa vlastní více než polovinu všech finančních aktiv – včetně akcií, dluhopisů a podílů v soukromých podnicích“. Jak Oxfam dále zdůraznil, jsou „světoví miliardáři nyní podle průzkumu o 3,3 bilionu dolarů (v přepočtu více než 74 bilionů korun) bohatší než v roce 2020 a jejich majetek roste třikrát rychleji než míra inflace“. Oxfam rovněž předpokládá, že „do deseti let bude existovat první ‚bilionář‘“.²²

Kdo tedy jsou tito lidé, kteří dnes disponují tak rozsáhlým majetkem, jaký je zdroj jejich bohatství a v jakých oborech nejčastěji podnikají? Magazín *Forbes* přináší každoročně žebříček sta nejbohatších lidí planety a také pořadí sta nejmajetnějších podnikatelů v České republice. Jeho celosvětová verze se přitom odhadem majetku nejúspěšnějších a nejbohatších lidí zabývá již od roku 1987. Česká verze žebříčku vychází od roku 2012. Žebříček se každoročně obměňuje, neboť se do něj promítají události jako např. pandemie covidu-19 či válka na Ukrajině, a poskytuje tak aktuální informace, na jejichž základě lze získat představu o tom, kdo jsou dnešní bohatí.

Mezi nejbohatšími lidmi světa pro rok 2025²³ (mezi něž se dostalo i jedenáct českých podnikatelů z aktualizovaného žebříčku stovky

²² PREŠINSKÁ, M. *Znepokojivá zpráva o bohatství a chudobě: Do deseti let už nebudou „jen“ miliardáři*. [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nejbohatsi-lide-sveta-od-covidu-zbohatli-o-vice-nez-polovinu/r~bc47c2b0b39e11ee82b7ac1f6b220ee8/> [citováno 2025-07-06].

²³ Magazín *Forbes* používá pro stanovení výše majetku následující metodiku: „Každoroční seznam nejbohatších lidí planety nabízí přehled majetků, které letos vycházejí z cen akcií a směnných kurzů k 7. březnu 2025. Oceňována byla různá aktiva, včetně soukromých společností, nemovitostí, privátních letadel, luxusních automobilů, uměleckých děl a dalších. Forbes nepředstírá, že má detailní vhled do soukromého majetku všech lidí, byť někteří jeho soupis ochotně poskytli. Pokud ovšem jednotlivci nebyli schopni dokumenty potřebné k ohodnocení jejich majetku doložit, k hodnotě jejich jmění se přistupuje konzervativně a snižuje se.“ *FORBES. Nejbohatší lidé světa*. [online]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/nejbohatsi-lide-sveta-2025/nejbohatsi-lide-sveta/> [citováno 2025-07-10].

nejbohatších českých podnikatelů na rok 2025), jednoznačně dominují muži, ačkoli je patrné zvýšení počtu úspěšných žen. Věkové rozpětí je poměrně široké, někteří z nich se blíží seniorskému věku nebo ho již překročili, jiní jsou výrazně mladší. Zvýšil se podíl mladších dolarových miliardářů. Vedle Američanů patří k nejmajetnějším lidem planety především podnikatelé z Asie, ale také např. z Indie. Hlavním zdrojem jejich bohatství je luxusní zboží, online prodej (např. Amazon), technologie a technologický průmysl (software, umělá inteligence), sociální média, dále investice (investiční fondy, akciové a kapitálové trhy), finanční služby, ropný a plynárenský průmysl, energetika, stavebnictví, telekomunikace či maloobchod.²⁴

Podniky a společnosti těch, kteří je budovali vlastním úsilím (*self-made*) v 60. až 80. letech dvacátého století, již zpravidla přešly na další generaci, která tak získala majetek dědictvím. Uděláme-li v této souvislosti odbočku do již zmiňované Spolkové republiky Německo, je patrné, že i zde se bohatství stále častěji vytváří jeho převodem, jak upozorňuje H. Haslinger. Navyšování majetku je stále méně založeno na podnikatelských výsledcích nebo vlastním pracovním úsilím a čím dál více na privilegiu plynoucímu z narození do bohaté rodiny. Na druhé straně řada mladších podnikatelů zejména v oblasti technologií, uvedená v žebříčku sta nejbohatších lidí planety, začínala s podnikáním již během svého vysokoškolského studia často v podobě různých startupů a svůj majetek tak získala rovněž vlastním umem a pílí.²⁵

To však nic nemění na skutečnosti, že v roce 2024 byl podle časopisu *Forbes* počet světových miliardářů, kteří svůj majetek získali vlastním přičiněním, poprvé za deset let nižší než počet těch, kteří své bohatství zdědili. Podle některých ekonomů mohou být příčinou zhoršující se podmínky pro vytváření bohatství prostřednictvím podnikání vzhledem k vyšším úrokovým sazbám a horším makroekonomickým

²⁴ Srov. tamtéž.

²⁵ Srov. tamtéž. Dále srov. HASLINGER, H. *Diakonie*, s. 84.

vyhlídkám. Roli může hrát rovněž nárůst administrativní, regulační a další zátěže. Podle výzkumu *Opportunity Insights* z Harvardovy univerzity lze očekávat zrychlování trendu omezování příležitostí. Paralelně s tím bude dál narůstat počet miliardářských dědiců. Převod „velkého bohatství“ potrvá dalších dvacet až třicet let a během této doby bude nástupcům starší generace miliardářů předán majetek ve výši 5,2 bilionu dolarů.²⁶

A jak vypadá situace v českém kontextu? Celkové jmění sta nejbohatších Čechů dosáhlo podle údajů časopisu *Forbes* v roce 2025 hodnoty 2,9 bilionu korun (o rok dříve to bylo 2,6 bilionu korun). I v České republice dominují podnikatelé – muži, i když první příčka mezi stem nejbohatších Čechů patří ženě. Kromě ní se do žebříčku dostalo dalších deset žen, ať již samostatně, nebo spolu s manželem, resp. s rodinou. Dále jsou zde čtyři nováčci – v oboru softwaru, dopravy a potravinářství.²⁷

Z hlediska věkového složení jsou zastoupeni jak mladí podnikatelé (30 let a mírně nad 30 let), tak podnikatelé seniorského věku (65 let a výše). Převažující skupinu však tvoří lidé ve věku cca 48–60 let. Zdrojem jejich majetku jsou např. reality, finance, pojišťovnictví, investice, technologie (software), e-commerce (např. Alza), telekomunikace, loterie, média, energetika, chemie, zemědělství, potravinářství, zdravotnictví, doprava, strojírenství či těžba. Mimořádný růst zaznamenal po začátku války na Ukrajině zbrojní průmysl. Deset podnikatelů udává, že svůj majetek získalo dědictvím, všichni ostatní jsou *selfmade* miliardáři (některým z nich pomohla ke zbohatnutí privatizace).²⁸

Jev, který popisuje jak Haslinger, tak časopis *Forbes*, tedy získání majetku převodem, resp. formou dědictví, je zatím v České republice

²⁶ Srov. DIVINOVÁ, J. *Selfmade miliardáři? Vymírající druh, říká zpráva*. [online]. Dostupné z: <https://forbes.cz/selfmade-miliardari-vymirajici-druh-rika-zprava/> [zveřejněno 2024-01-17, citováno 2025-07-11].

²⁷ Srov. FORBES. *100 nejbohatších Čechů 2025*. [online]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/nc25/> [citováno 2025-07-11].

²⁸ Srov. tamtéž.

jevem spíše menšinovým. Je to dáno zejména tím, že od tzv. sametové revoluce zde vyrostla teprve první generace podnikatelů, kteří se na předání majetku připravují. „Tito lidé až nyní řeší, co s vybudovanými firmami, zda je prodají nebo předají. U nás tedy v řadách bohatých stále převažuje víc podnikatelů než dědiců,“ konstatuje Monika Veselá z J&T Banky.²⁹

Bohatství se však v České republice nekonzcentruje pouze v rukách miliardářů. Podle *Zprávy o světovém bohatství* z poloviny roku 2024 je v České republice minimálně 34 tisíc dolarových milionářů, tedy lidí, kteří mají investované jmění v minimální hodnotě jeden milion amerických dolarů (zhruba 22 milionů korun). Jedná se zpravidla o ekonomicky aktivní muže ve středním až pozdějším věku – převážně podnikatele, majitele firem, vedoucí pracovníky, specialisty a v poslední době rovněž vysoce postavené manažery. Z větší části jde o první generaci bohatých, kteří svůj majetek nezískali dědictvím, ale prací a dlouholetým podnikáním. S tím, jak bude současná generace bohatých postupně opouštět operativní řízení firem, dostane se do řad dolarových milionářů nejen mladší generace, ale výrazněji také ženy. Ty často dědí majetek nejen po rodičích, ale také po svých partnerech. Do roku 2035 by tak měly ženy získat významný podíl na celkovém přesunu majetku. Většina z těchto bohatých má dlouhodobě pozitivní postoj k Evropské unii, výhody členství podle nich převažují nad nevýhodami. Zároveň však upozorňují, že bude zapotřebí méně regulací a byrokracie, méně štedré sociální politiky a více investic do obrany, energetické soběstačnosti, vědy a inovací, má-li Evropa obstát v globální konkurenci.³⁰

Petr Jermář, odborník na finance z portálu banky.cz, uvádí, že „z nepřímých dat Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, dat České

²⁹ DIVINOVÁ, J. *Selfmade miliardáři? Vymírající druh, říká zpráva.*

³⁰ Srov. VOŽENÍLEK, L. *Jak vypadá český milionář: Faníři Evropy a majetek si hlídá v Excelu* [online]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-akcie-fondy-cesti-milionari-obraceji-list-misto-byznysu-vydelavaji-hlavne-investice-292411> [zveřejněno 2025-11-25, citováno 2025-11-28].

národní banky a údajů společnosti *Forbes* vyplývá, že Česko v porovnání s dalšími vyspělými státy vykazuje jednu z nejvyšších koncentrací majetku mezi úzkou skupinou lidí. Odhaduje se, že 20 % lidí v Česku vlastní přes 80 % veškerého bohatství. Podle expertů pak jedno procento obyvatel České republiky vlastní zhruba 36 % celkového majetku země. Takzvaná majetková nerovnost je u nás vyšší než například v sousedním Německu, ve Velké Británii nebo v USA³¹.

Otázka budoucího předání vybudovaných podniků a firem se tak týká i těchto podnikatelů. Podle ekonoma a experta KPMG na fúze a akvizice Adama Páleníčka může mít řada stárnoucích podnikatelů problém s předáním svého podniku dětem, které se často chtějí realizovat v jiných oborech, v jiných zemích, nebo nemají předpoklady pro úspěšné převzetí vedoucí role. Jak Páleníček uvádí: „Občas lze vidět i to, že děti nechťejí snášet strasti spojené s podnikáním a nejraději by jen čerpaly benefity. Také proto se mnohé podniky prodávají novým majitelům, což přispívá k tomu, že se bohatství nepřenáší jen mezigeneračně.“³² Podle zprávy J&T Banky lze předpokládat, že čeští a slovenští dolaroví milionáři budou v nejbližších letech dál bohatnout. „Jejich hlavním zdrojem bohatství budou investice, zejména akcie. Podnikání stále zůstává zásadním a pravidelným zdrojem jejich jmění,“ doplňuje Monika Veselá.³³

Hovoříme-li o bohatých, je třeba zmínit ještě jednu skupinu lidí, kteří se sice (zatím) neumísťují ve stovce nejbohatších lidí světa, jejich majetek se však rychle zvětšuje. Touto skupinou jsou youtubeři a streameři. Časopis *Forbes* ve spolupráci se společností Subscribe sestavuje již pět let žebříček deseti nejúspěšnějších, a tedy i nejlépe placených youtuberů v České republice podle toho, kolik si v uplynulém roce vydělali.

³¹ BANKY.cz. *Nejbohatší Češi v roce 2025: Kdo mezi ně patří?* [online]. Dostupné z: <https://www.banky.cz/clanky/nejbohatsi-cesi-v-roce-kdo-mez-ne-patri/> [zveřejněno 2025-04-24, citováno 2025-07-10].

³² DIVINOVÁ, J. *Selfmade miliardáři? Vymírající druh, říká zpráva.*

³³ Tamtéž.

Dohromady si těchto deset nejbohatších rozdělilo v roce 2024 přes čtvrt miliardy korun. Nejúspěšnější z nich si připsal za období od července 2024 do června 2025 podle kvalifikovaného odhadu ročního nezdaněného výdělku přes 50 milionů korun.³⁴

Jedná se o mladé lidi – muže (v první desítce se neumístila žádná žena), z nichž polovina ještě nedosáhla třiceti let, ostatní se většinou pohybují jen mírně nad touto věkovou hranicí. Jejich příjmy již neplynou výhradně ze sledování videí, ale také z vlastních značek drinků a pochutin s jejich jménem, z nichž získávají milionové provize, z e-shopů či z placených platforem, jako je např. Patreon nebo Herohero. Součástí výběru jsou tradičně rovněž tzv. *Honorable Mentions* neboli tvůrci, kteří sice nevydělali tolik jako jejich kolegové, ale jejich tvorba či způsob jejího zpeněžení jsou natolik zajímavé, že stojí za to je přiblížit. Všichni tvůrci, kteří se umístili v top desítce, si svou popularitu získali sami. V době, kdy se poprvé postavili před kameru, byli ještě zcela neznámí.³⁵

V současné době jsou z těchto mladých lidí podnikatelé, pořadatelé placených workshopů a majitelé vlastních značek. Jedná se dnes o „nesmírně dynamicky se rozvíjející byznys“, v němž „zařadit se mezi finančně nejúspěšnější domácí tvůrce znamená být zároveň podnikatelem. Čím dál tím více záleží na tom, jak jsou tvůrci online obsahu schopni a ochotni pracovat se svými fanoušky (i firmami, které je chtějí oslovovat) mimo digitální prostor. Z nejsledovanějších youtuberů se staly značky, jež obhospodařují týmy lidí a které ročně vygenerují příjmy v desítkách milionů korun, což už se rovná menší firmě“.³⁶

³⁴ Srov. BERNÁTH, M., SATTLER, R. *Výdělky českých youtuberů strmě rostou. Top desítka si ročně přišla na čtvrtmiliardu* [online]. Dostupné z: <https://forbes.cz/vydelky-youtuberu-strme-rostou-elitni-desitka-si-rocne-prisla-na-ctvrt-miliardy/> [zveřejněno 2025-07-03, citováno 2025-07-12].

³⁵ Srov. tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

Jak lze skupinu bohatých charakterizovat

Zatím jsme se zabývali tím, zda a jak lze definovat bohatství, od jaké výše příjmů, resp. majetku se lidé v různých zemích považují za bohaté či jaký je původ bohatství a nejčastější obor podnikání těch, které magazín *Forbes* zařadil mezi sto nejbohatších lidí planety a sto nejúspěšnějších podnikatelů v České republice. Nyní se pokusíme charakterizovat tuto skupinu lidí podrobněji. Tobias Heisig, který v Tübingenu vystudoval teologii a psychologii, od roku 1996 působil jako podnikový poradce a následně se sám stal podnikatelem, zpracoval profil lidí, které nazýváme „bohatí“. Pro tuto cílovou skupinu použil označení „etablovaní“ (*Etablierte*) a „moderní performeři“ (*moderne Performer*). Opíral se při tom o výsledky výzkumu modelu tzv. sociálních prostředí (*soziale Milieus*) komerčního Institutu pro sociologický výzkum a poradenství *Sinus Sociovision* se sídlem v Heidelbergu a o tzv. *Milieuhandbuch* a jeho doplňkovou studii společnosti Medien-Dienstleistung GmbH (MDG).³⁷

Oběma uvedeným skupinám je společné, že mají velký potenciál, kvalitní vzdělání, vyznačují se vysokými nároky na kvalitu života a výkon, mají vysoké až nadstandardní příjmy a zastávají vlivné pozice. Skupina tzv. etablovaných je charakterizována vědomím příslušnosti ke společenské elitě, která svůj úspěch získala pílí, cílevědomostí a schopností převzít odpovědnost. Profesní život těchto lidí se podle Heisiga vyznačuje hierarchickým myšlením, jasnými kariérními strategiemi, zaměřením na efektivnost a výkon. Charakteristické jsou pro ně houževnatost, soupeření, síla, úspěch a moc. Svým vystupováním mohou působit povzneseně až arogantně a vzbuzovat v druhých lidech nejistotu. Tito lidé se často sdružují v klubech či organizacích reprezentujících jejich status. Hierarchie a privilegia, stejně jako vysoká životní úroveň, ale také odpovědnost za společnost, jsou ve vědomí těchto lidí konstantou. Jsou těmi, kteří mají

³⁷ Srov. HEISIG, T. (*K)eine Option für die Reichen? Leistungsmilieus als theologischer Ort*. Ostfildern: Matthias Grünewald Verlag, 2012, s. 165–166; s. 170–171.

co říct, chtějí zanechat nějaké „životní dílo“, nad nímž si však stále udržují kontrolu, dávají, hodnotí, posuzují, mentorují a očekávají pozornost.³⁸

Jedním z jejich charakteristických rysů je nákup exkluzivního zboží, důraz na kvalitu a značku, smysl pro styl orientovaný na tradici, ale i modernu. Dále potřeba zázemí, v němž je tráven volný čas s rodinou, či sportovní aktivity nejčastěji v podobě klasických sportů, jako je tenis, golf, jogging či fitness (spíše ve vybavené domácí posilovně než ve veřejných fitness centrech).³⁹

Komunikační styl etablovaných je distingovaný, oblíbené jsou slovní hříčky a ironie. Rozhovory jsou nezávazné, často se pěstuje určitá míra zdrženlivosti, neboť již není třeba nic dokazovat. Lidé patřící do skupiny etablovaných očekávají od druhých respekt, autenticitu, sebekázeň, schopnost intelektuálního, nezávazného rozhovoru. Do této skupiny patří nejen majitelé firem, podnikatelé, ale např. i zaměstnanci ve vyšším či vrcholovém managementu. Věkově tato skupina odpovídá převažující věkové skupině ve stovce nejbohatších Čechů, jak bylo uvedeno dříve.⁴⁰

Na rozdíl od etablovaných tvoří tzv. moderní performeré méně homogenní skupinu. Jedná se o mladé lidi, kteří se vyznačují dynamičností, flexibilitou, mobilitou a otevřeností vůči nejrozumnějším nabídkám a možnostem. Podle Heisiga se jedná o skupinu lidí silně orientovanou na výkon, která usiluje nejen o intenzivní, ale také úspěšný život. Lze očekávat, že tito lidé budou ve společnosti zastávat nejvyšší pozice. Vzdělání mají převážně středoškolské a vysokoškolské, řada z nich ještě studuje, zároveň však již někteří pracují formou brigád, stáží apod. Z moderních performerů se podle Heisiga stávají vedoucí pracovníci, menší podnikatelé či freelanceři. Vyznačují se zájmem objevovat, využívat nové příležitosti a jednat přitom samostatně a nezávisle.⁴¹

³⁸ Srov. tamtéž, s. 172–173.

³⁹ Srov. tamtéž, s. 173.

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 173–174.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 177.

Jejich postoj k životu je sebevědomý, individualistický, chápou sami sebe jako součást globálního světa a jako ty, kteří udávají trendy. Život vnímají jako intenzivní dobrodružství s možností svobodně si volit z nej-různějších příležitostí. S tím souvisí vysoké materiální nároky, ale také připravenost vynaložit značné úsilí při realizaci vlastních kreativních nápadů, zejména pokud lze očekávat úspěch. Příkladem těchto lidí jsou mladí startup podnikatelé, kteří žijí nekonvenčním stylem určujícím trendy, kombinují různé aktivity a využívají na maximum svůj potenciál. Charakteristický je pro ně nezáměr o institucionalizované akce, předpisy, normy apod., které jsou vnímány kriticky nebo přímo odmítány.⁴²

Podle Heisiga tito lidé rovněž odmítají ideologické diskursy, nepřátelství vůči inovacím a technologiím, kulturní pesimismus, zastaralá a nesrozumitelná pravidla, tradicionalistické konvence a vše, co znamená závislost. Problematické jsou pro ně rovněž pesimistické postoje, moralizování či morální zákazy. Moderní performeři představují dynamickou, vitální a optimistickou skupinu lidí. Podobně jako etablovaní se zajímají o sport, věnují se vedle fitness často i extrémním sportům, zajímá je soutěžení. Sportovní i profesní porážky přitom dobře zvládají, neboť rychle hledají nové výzvy. Jejich jazyk je poměrně silně ovlivněn anglicismy. Věkově odpovídá tato skupina lidí mladým podnikatelům zahrnutým do stovky nejbohatších Čechů a youtuberům, o nichž bylo pojednáno dříve.⁴³

Shrme-li společné znaky obou skupin, které již byly z části naznačeny výše, lze je patrně nejvýstižněji vyjádřit slovy ctižádost, úsilí o dosažení úspěchu a orientace na výkon. Důležitou součástí jejich životního konceptu je kariéra a realizace vytčených cílů. Obě skupiny mají vysokou úroveň vzdělání, disponují rozsáhlou sítí kontaktů a schopností mluvit jasně, pohotově a přesvědčivě, což jim otevírá řadu možností ohledně volby povolání, bydlení apod. Tato multiopcionalita však s sebou nese

⁴² Srov. tamtéž.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 177–178.

jen svobodu, ale také nutnost volby. Existence mnoha příležitostí zároveň znamená, že zodpovědnost za zdařilý život podle vlastní vize je záležitostí pouze daného člověka samotného. Nic není předem dáno, nic není samozřejmé, vše je podřízeno paradigmatu úspěchu a musí být dosaženo vlastním úsilím. To však vytváří značný tlak na výkon.⁴⁴

S tím souvisí také emoční stabilita lidí patřících do skupiny etablovaných a moderních performerů. Emoce jsou podle Heisiga u obou skupin silně kontrolovány, což v případě etablovaných znamená schopnost udržovat vnitřní odstup a dívat se na věci jasně a věcně. S tím jde ruku v ruce vysoká míra systematickosti. Ve skupině moderních performerů znamená emocionalita důsledné zaměření se na pozitivní pocity prostřednictvím vědomého pozitivního myšlení. Negativní myšlenky a tedy i negativní pocity jsou spíše ignorovány nebo interpretovány pozitivně. Používány bývají různé mentální techniky.⁴⁵

K řešení úkolů přistupují obě skupiny méně intelektuálně a více pragmaticky, s orientací na výsledky. Ambice je podněcují k špičkovým výkonům, a to i z hlediska vytrvalosti a disciplíny. Protože je však zároveň neustále přítomna možnost selhání, je z pohledu etablovaných důležitá snaha minimalizovat rizika. Jedná se o významnou součást každodenního podnikání (spolu s optimálním využitím příležitostí atd.), která však může zúžit prostor pro kreativitu. Moderní performeři mají naopak vyšší sklon k riskování, který však není vnímán jako orientace na riziko, ale jako orientace na příležitosti, které se nabízejí. Lidé z obou skupin jsou převážně nezávislí a volí svou vlastní cestu. Důležitá pro ně může být mediální pozornost.⁴⁶

Pro obě uvedené skupiny je charakteristický životní styl spojený s exkluzivním zbožím a službami, ať již se jedná o dovolenou, umění, vybavení domácnosti, oblečení, jídlo, s možností koupit si, co právě

⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 181.

⁴⁵ Srov. tamtéž.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 182.

chtějí, s vybraným osobním vkusem, který jim dává punc jedinečnosti a originality.⁴⁷

Tobias Heisig zpracoval charakteristiku „bohatých“ v prostředí Spolkové republiky Německo, což však neznamená, že by ji – s vědomím možných odlišností u různých lidí z této skupiny (všichni bohatí nejsou samozřejmě stejní) – nebylo možné vztáhnout stejně tak na bohaté v České republice či v jakékoli jiné zemi. Heisigem představené charakteristiky bohatých lidí jsou důležité pro pochopení jejich odlišnosti v uvažování, názorech, jednání a v přístupu k nejrůznějším aspektům života vůbec. To potvrzuje i Harv Eker ve své knize *Jak myslí milionáři* (v anglickém originále *Secrets of the Millionaire Mind*), v níž zdůrazňuje, že nejde o „přesnou velikost majetku, ale spíše o *mentalitu* těchto lidí – jak uvažují a jak jednají“, neboť „zámožní lidé mají úplně jiné zásady a názory než střední třída nebo chudí. Přistupují jinak k penězům, sami k sobě, k jiným lidem [...]“.⁴⁸

V kontextu vztahu církve a bohatých, kterým se v této knize zabýváme, je proto z hlediska pastorační práce církve důležité znát tato specifika i to, z čeho pramení, aby nedocházelo k nepochopením a nedorozuměním. Názorný příklad uvádí teolog Michal Opatrný: „Známý kněz, který je farářem v prestižní bratislavské čtvrti, mi jednou vyprávěl své první zážitky z této farnosti. Jde o farnost, kde bydlí lidé, kteří jsou bohatí nejen na poměry dnešního Slovenska. Jde také o lidi, kteří často disponují určitou mírou moci, kterou jim propůjčuje jejich majetek nebo jejich profese. Při prvním setkání mého známého s těmito farníky mu bylo z jejich strany sděleno, že nechtějí, aby jim říkal, co mají dělat – že je to jejich farnost a oni chtějí sami realizovat to, co považují za dobré a potřebné, aby se ve farnosti dělalo.“⁴⁹

⁴⁷ Srov. tamtéž.

⁴⁸ EKER, H. *Jak myslí milionáři: staňte se mistrem ve hře financí*. Praha: Práh, 2006, s. 53.

⁴⁹ OPATRNÝ, M. Bohatí a mocní jako subjekty sociální pastorace. *Caritas et veritas: časopis pro reflexi křesťanských souvislostí v sociálních a humanitních oborech*, 2013, roč. 3, č. 2, s. 66. [online] Dostupné z: <https://www.caritasetveritas.cz/pdfs/cev/2013/02/10.pdf> [zveřejněno 2013-09-30, citováno 2025-07-23].

Jedná se o ukázkou chování, které by bez znalosti věci mohlo být interpretováno jako projev nadřazenosti či arogance bohatých. Tím by však mohl vzniknout mylný závěr učiněný navíc pouze na základě povrchní prvotní zkušenosti. Uvedený příklad dobře ilustruje, jak důležité je (nejen v pastorační práci) přistupovat k bohatým bez předpokladů, avšak se znalostí toho, co tyto lidi odlišuje od ostatních. K přijetí druhého bez posuzování a odsuzování ostatně vyzýval již sv. Pavel: „*Proto přijímejte jeden druhého, tak jako Kristus k slávě Boží přijal vás*“ (Ř 15, 7). Křesťané mají přijímat druhého takového, jaký je, bez ohledu na jeho názory, vzhled či vystupování, mají „*snášet slabosti slabých a nemít zalíbení sami v sobě*“ (Ř 15, 1) a „*vycházet vstříc bližnímu, aby to bylo k dobru společného růstu*“ (Ř 15, 2). Vstoupit do bezpodmínečného vztahu s druhým člověkem zároveň znamená přiznat každému stejnou hodnotu a důstojnost, ať se jedná o člověka chudého, či bohatého. Pro církev, resp. pro všechny křesťany je proto důležitý bezpředsudečný přístup k bohatým, který však vyžaduje znalost mentality této skupiny lidí, jak bylo uvedeno.

Ve druhé části knihy, pojednávající o bohatých v prakticko-teologické perspektivě, se proto k osobnostním znakům bohatých lidí ještě vrátíme a ukážeme, jaké principy a strategie se mohou křesťané od bohatých lidí naučit a co může naopak církev nabídnout těmto lidem disponujícím bohatstvím, ale i postavením, vlivem a mocí, které se s ním pojí.

